

Šiame numeryje:

Kova su Dievu Senajame Testamente, Odisėjoje ir lietuvių tautoje.
Vilniaus arkivyskupijos provincija.
Antano Maceinos „Išlaisvinimo teologija“.
Nauja Algimanto Kezio kūrybinė iniciatyva – paroda „The Creativity of Tradition“ ir knyga „Faces of Two Worlds“.
Balio Augino eilėraštis.
Naujos knygos.
Kad balsas neliktų tik tyruose.
Mokslininkas dr. Eugenijus Gedgaudas.
Chicagos teatruose.
Rokas Zubovas – pianistų konkurso laimėtojas.
Nauji leidiniai.

Kertinė Parastė

Kova su Dievu Senajame Testamente, Odisėjoje ir lietuvių tautoje

Pradžios knygoje yra savotiškas epizodas, kuriame Jokūbas kovoja su Dievu. Tai daug kam kelia rūpestį. Kodėl didelis Senojo Testamento patriarchas turėjo savo vaidmenį monoteistinėje sąrangoje pradėti kovą su Dievu? Šiuo epizodu buvo susidomėjęs rusų tautos filosofas Solovjevas. Iš tikrųjų šis epizodas yra vertas dėmesio ryšium su klausimu, kaip žmogus santykiuoja su Dievu.

Prie šio klausimo man teko sugrįžti, kai panašų epizodą sutikau Homero Odisėjoje. Ten yra pasakojama, kaip Menelajus, po Trojos karo klaidžiojamas jūrose, negalėdamas grįžti tėvynėn, norėjo sužinoti savo likimą. Vienos nimfos patarimas, jis išėjo į kovą su Dievu.

Senojo Testamento epizodas yra šitoks. Jokūbas su dviem žmonom, tarnaitėmis ir kaimene grįžta tėvynėn susitikti su savo broliu Ezavu, iš kurio jis buvo paveržęs pirmgimio teisę. „Ir štai vienas vyras grūmėsi su juo iki ryto. Tasai, matydamas, kad negali jo įveikti, prisilietė jo strėnos gyslos ir ji tuojau padžiūvo. Po to (jis) tarė Jokūbui: Paleisk mane, nes jau aušta. Jokūbas atsakė: Aš tavęs nepaleisiu, jei manęs nepalaiminsi. Tuomet vyras tarė: Kuo tu vardu? Jis atsakė: Jokūbas. O anas tarė: Toliau tavo vardas bus nebe Jokūbas, bet Izraelis, nes, jei buvai galingas prieš Dievą, kaipgi labiau būsi galingas prieš žmones! Jokūbas jį paklausė: Pasakyk man, kaip tavo vardas? Anas atsakė: Kam klausai mano vardo? Ir palaimino joje patioje vietoje. O Jokūbas praminė tą vietą vardu Phanuelis, sakdamas: Mačiau Dievą veidu į veidą ir mano siela išliko gyva“ (Prad. 32, 23-30).

Labai dalykiška žmogaus kovos su Dievu aprašymą turime Odisėjos IV giesmėje. Tai atsitioko Menelajui, kuriam taip pat nebuvo leista grįžti tėvynėn ir jis norėjo sužinoti, kuris dievas jį nuo to sulaiko. Su savo laivą jis buvo nuklydęs į Egipto pakraštį. Ten jis teiravosi pas nimfą Idotė-

ją, kaip jam sužinoti iš dievų savo likimą. Ji pamokė jį, kaip reikia padaryti, kad jis galėtų to paklausti persirengęs Senąjį. Ji šitaip kalbėjo:

„Kai saulė yra labai aukštai pasiekusi zenitą, galima matyti iš jūros bangų išeinant jūrų pranašą. Pučiant pietų vėją, jis nusikrato šarvas nuo savo juodų garbanų ir atsigula pamiegoti ant uolų. Jis yra apsuptas ruonių. Jie ateina krypuodami iš jūros maura, lydimi aitraus jūros gilumų kvapo“.

Nimfa sako, kad Menelajus turi ateiti su trimis geriausiaisiais savo draugais iš laivo. Ji žada jį pamokyti, kaip jis turės pažinti Senąjį ir kaip su juo susitikti. Tai bus nelengva padaryti, nes jis visokiais būdais stengsis iš jo išsisukti. Jis pasivers ir į žemę, ir į vandenį, ir į dievišką ugnį. Ji pataria, jį pastvėrus, laikyti be pasigailėjimo. Bet kai jis pradės kalbėti ir įgaus išvaizdą, kuria Menelajus yra matęs sapne, tada reikia jį paleisti ir jo klausiti, kuris dievas siunčia tas sunkenybes.

Toliau Homeras pasakoja, kaip Senasis išėjo iš jūros, priėmė ruonių parada. Nimfa apdengė ruonių odomis Menelajų su draugais. Bet kad jiems lengviau būtų pakeisti ruonių kvapą, ji davė jiems pauostyti ambrozijos. Jie atsigulė drauge su ruoniais. Ryto metą Menelajus užpuolė Senąjį. Tačiau Senasis „nebuvo pamiršęs savo senų pokštų: pradžioje jis pasivertė į liūtą su karčiais, paskui į slibiną, į panterę ir į milžinišką kuilį. Jis pasivertė į vandens srovę ir į šakotą medį.“ Tačiau Menelajus su draugais jo vis tiek nepaleido iš savo rankų. Kai jis prašneko, kaip žmogus, tada Menelajus jo paklausė, kur jis galėtų rasti pagalbos išsivaduoti iš savo nelaimių ir grįžti tėvynėn. Į tai atsakydamas, Senasis patarė jam su atitinkama auka kreiptis į Zeusą ir į kitus dievus. Jis patarė jam neverkti, nes ašarose nėra išsigelbėjimo. Jis netrukus galės grįžti tėvynėn.

Kas yra tas personažas, su kuriuo Menelajus kovojo? Nors jis (Nukelta į 2 psl.)

Vilniaus arkivyskupijos provincija

JURGIS GLIAUDA

Kada 1965 metais paaikėjo, kad Broniaus Kviklio serijinis leidinys *Mūsų Lietuva* neapsiribos trimis žadetais tomiais, bet išleis papildomąjį tomą, ketvirtąjį, turėjau džiugiai parašyti recenzijoje (*Draugas*, 1965.IX.18):

„Ivyko nuostabus mūsų patriotinėje nostalgijoje reiškinys. Dviem dešimtmečiais sukakus, kai nesame savo žemėje, Lietuvos žemių aprašymui autorių surinko tiek medžiagos, kad ji nesutelpa anksčiau sumanyto trijų tomų serijoje...“

Medžiagos gausos stebuklas pasikartojė Broniaus Kviklio knyginių serijų praktikoje.

Vilniaus arkivyskupijoje kyla stilingieji bažnyčių frontonai, mėlyna dangų siekia šventovių varpinės, jaukiose augalų dekoracijose marguoja intymiai meditacijos minutei skirtos koplyčios... ir tasai tvirtinimas nėra nei fantazija, nei hiperbolių iškreipta tikrovė.

Prieš 1987 metus, o gal kelias dienas vėliau mus pasieks Broniaus Kviklio suredaguotas Lietuvos bažnyčių serijos penkto tomo papildinys. Tai Vilniaus arkivyskupija – II dalis – Vilniaus provincijos bažnyčios.

1965 metais užkariavęs informatorių novatorių titulą savo masyviu keturtomiu *Mūsų Lietuva*, Bronius Kviklys vėl įgyvendina drąsų, bemaž fantasmagorišką projektą „pamatyti iš tolo Lietuvos bažnyčias“. Pamatyti bažnyčias taip ryškiai, kaip kad ir Lietuvoje jų nematysi... Jis jau bebaigiąs šešiatome knygine seriją „Lietuvos bažnyčios“.

Faktiškai buvo projektuota išleisti šešis tomus, bet papildinys prie penkto tomo (apie jį čia kalbame) praplėtė seriją iki septyneto.

Šioje serijoje Bronius Kviklys supažindina mus (ir ateinančias kartas) su pagrindiniaisia lietu-

vių kultūros sfera, tautos santykiu su religija.

Serija nėra teologinių temų ansamblis. Tai yra religinės praktikos pastatų ansambliai. Serija teikia duomenų apie lietuviškas šventoves ir jas supančią gyvenimišką tikrovę. Del to medžiaginis objektas įtartinamas intelektualinės ir meditinės jausenos centre. Bažnytinis pastatas, ar didžiulės Vakarų Europos viduramžių katedros, ar lietuviško kaimo koplytėlė, vienodai valdo meditacinį tikinčiojo ego. Veiklos fenomenas Bronius Kviklys polėkiškai įgyvendino tą prielaidą plačiu mastu – erdvingai, puošniai. Ne muziejiškai formaliai, bet su nostalgiku jautrumu. Tos dorybės jis pasiekė, vertindamas detales: katedra ir... koplytėlė!

Mozaikos detalėje jėga – tai metodas, tai ir literatūrinė dogma šioje enciklopedinėje serijoje.

Sukvietęs ištikimų bendradarbių būrį, jau 1980 metais Bronius Kviklys išleido pirmąjį sumanyto projekto stambų ir įspūdingą Telsių vyskupijos šventovių aprašų tomą. 1982 metais pasirodė tokios pat enciklopedinės apimties antrasis serijos tomas – Vilkaviškio vyskupija. 1983 metais išėjo vis stambėjantis foliantas Kauno arkivyskupijos foliantas sugriovė nužiuotą planą. Medžiagos ištekliaiams kaskadiškai didėjant, Vilniaus šventovės užpildė knygos puslapius ir teko Vilniaus arkivyskupijos šventovėms provincijoje skirti papildomąją knygą. Taip susidarė Lietuvos bažnyčių serijos įterptinis tomas *Vilnius, II dalis*. Tai Vilniaus

Svenčionių bažnyčia 1981 metais. Iš Broniaus Kviklio Lietuvos bažnyčių naujo tomo: *Vilniaus arkivyskupija – II dalis*.

arkivyskupijos provincijos šventorių panorama, paradas, nomenklatura...

Kaip jau pasirodžiusieji šios serijos tomai, ir ši aptariamoji knyga stebina ir žavi panaudotos ir perteiktos medžiagos gigantiškumu. Knygoje 592 platūs puslapiai. Tekste 763 iliustracijos, įskaitant unikalius atrinkinius tekstus. Kai kurios nuotraukos ir perteiktos medžiagos gigantiškumu. Knygoje 592 platūs puslapiai. Tekste 763 iliustracijos, įskaitant unikalius atrinkinius tekstus. Kai kurios nuotraukos ir perteiktos medžiagos gigantiškumu.

Kelių šriftų tekstą „Draugo“ spaustuvelyje surinko Ona Gintautienė. Spaudė modernioji dr. Mykolo Morkūno spaustuvelyje Chicagoje.

Foto ofseto darbus atliko Klementas Dedelė. Dailininkas Petras Aleksa atliko meniškų knygų apipavidalinimo darbus, paruošė tekstus ofseto spaudai, prižiūrėjo spausdinimą. Redakcijos fotografai buvo Juozas Mažeika, Jonas Tamulaitis ir Pranas Gasparonis. Sodrus ir tikslus architektūrinis aprašymas pateikė dr. Jurgis Gimbutas. Žemėlapius parūpino Vitalius Matulaitis. Korektorius buvo Vladas Civiškas. Redakciją sudarė Jonas Dainauskas, Bronius Kviklys, tėvas dr. Anicetas Tamošaitis, SJ ir Povilas Vaičekas. Artimi redakcijos talkininkai buvo Nijolė Gražulienė, Veronika Kulbokienė ir kun. dr. Viktoras Rimšelis, MIC.

Leidinio idėjos vadovas ir įgyvendintojas Bronius Kviklys...

Naikinamų, susprogdintų, visai nesakomų maldos namų siluetai Lietuvos ir Gudijos teritorijoje kažkaip instinktyviai primena klaidingas kacetuose nukankintų aukų lavonų krūvas, ką sunku nuotraukose įamžinti karo lauko fotokorespondentai.

Šio Vilniaus provincijos tomo turį nusako tokie duomenys: bibliografijos sąrašas tilpo per 200 vienetų, panaudota per 50 periodinių leidinių ir per 150 antologinių leidinių straipsnių. Tarp panaudotų šaltinių dažnai esti antikvarinės leidybos knygų, knygų unikumai, sunkiai besurandamos nūdienos salygose – antika! Per 60 aktyvesnių bendradarbių (fotografų, korektorių, įvairių knyginių triūsų darbuotojų) talkino redakcijai sudoroti medžiagos kalnus. Trys platūs dviejų skilčių puslapiai ur-

bi et orbi skelbia finansinę mecenatškos visuomenės santalką su knygos leidykla.

Amerikos lietuvių biblioteka Chicagoje, dailininko Petro Aleksa vadovaujama, išleido knygą 1500 egzempliorių tiražu.

Kelių šriftų tekstą „Draugo“ spaustuvelyje surinko Ona Gintautienė. Spaudė modernioji dr. Mykolo Morkūno spaustuvelyje Chicagoje.

Foto ofseto darbus atliko Klementas Dedelė. Dailininkas Petras Aleksa atliko meniškų knygų apipavidalinimo darbus, paruošė tekstus ofseto spaudai, prižiūrėjo spausdinimą. Redakcijos fotografai buvo Juozas Mažeika, Jonas Tamulaitis ir Pranas Gasparonis. Sodrus ir tikslus architektūrinis aprašymas pateikė dr. Jurgis Gimbutas. Žemėlapius parūpino Vitalius Matulaitis. Korektorius buvo Vladas Civiškas. Redakciją sudarė Jonas Dainauskas, Bronius Kviklys, tėvas dr. Anicetas Tamošaitis, SJ ir Povilas Vaičekas. Artimi redakcijos talkininkai buvo Nijolė Gražulienė, Veronika Kulbokienė ir kun. dr. Viktoras Rimšelis, MIC.

Leidinio idėjos vadovas ir įgyvendintojas Bronius Kviklys...

Naikinamų, susprogdintų, visai nesakomų maldos namų siluetai Lietuvos ir Gudijos teritorijoje kažkaip instinktyviai primena klaidingas kacetuose nukankintų aukų lavonų krūvas, ką sunku nuotraukose įamžinti karo lauko fotokorespondentai.

Kada kaupiasi knygų lentynose sunkūs „Lietuvos bažnyčių“ serijos tomai – jau šeštasis tomas! – ir savo nugarelių pločiu skelbia milžinišką juose įdėtos medžiagos apimtį, kažin kaip nejučiomis skverbiasi atmintin poeto Aleksandro Puškino tragedijos pradiniai monologo žodžiai: „Dar liko vienas senas padavimas ir metraštis bus užbaigtas...“ Ir to pat monologo finalas: „Težino būsimosios kartos valdovų savo nykstančiąją lemtį...“

Metraštininkas Bronius

Kviklys teikia džiugią galimybę ateinančioms kartoms pažinti savo tautos praeities labirintus.

Vilniaus provincijos tomą pasėks dar „vienas senas padavimas“ – Kaišiadorių vyskupijai skirtas tomas. Nutinka simboliškas supuolimas: baigiamasis serijos tomas pasirodys kaip tik 1987 metais. Tai jubiliejiniai Lietuvos istorijoje metai. Tai suaktyvina Lietuvos krikšto atnaujinimo metai, todėl jau Vilniaus tomai skelbia išnašią dedikaciją: „Ši veikalą skiriame Lietuvos krikšto atnaujinimo ir Vilniaus vyskupijos įsteigimo 600 metų (1387-1987) suakčiai paminėti“.

„Lietuvos bažnyčių“ serijos baigimo data susižaukia su jubiliejine data. Tai atsakymas šešioms šimtmečiams – šventovių paradas, krikščionybės sėjos derlius...

Šio alegorinio parodo pavaizdis ir gilus jo turinys atkurtas sveturi, toli už Lietuvos sienų, o toksai gi tas pavaizdis autentiškas, gyvas, tarytum šios knyginės serijos redakcija būtų isikūrusi kur nors Vilniuje. Tarytum redakcinis štabas operuotų kur nors Lietuvos sostinėje, stebėdamas pro langą klasiškus Vilniaus katedros portikus ir lakias kolonas.

Visoje serijoje (ir šiame tome) stambiausias objektas ir mažutis turi vienodas reprezentacijos privilegijas: visiems duota vieta, rasta aptarimų, spalvų, alegorijų, padavimų, istorinių faktų. Visi aprašomieji objektai sutilpo pagal antikinės demokratinės etikos regulą: *primus inter pares*.

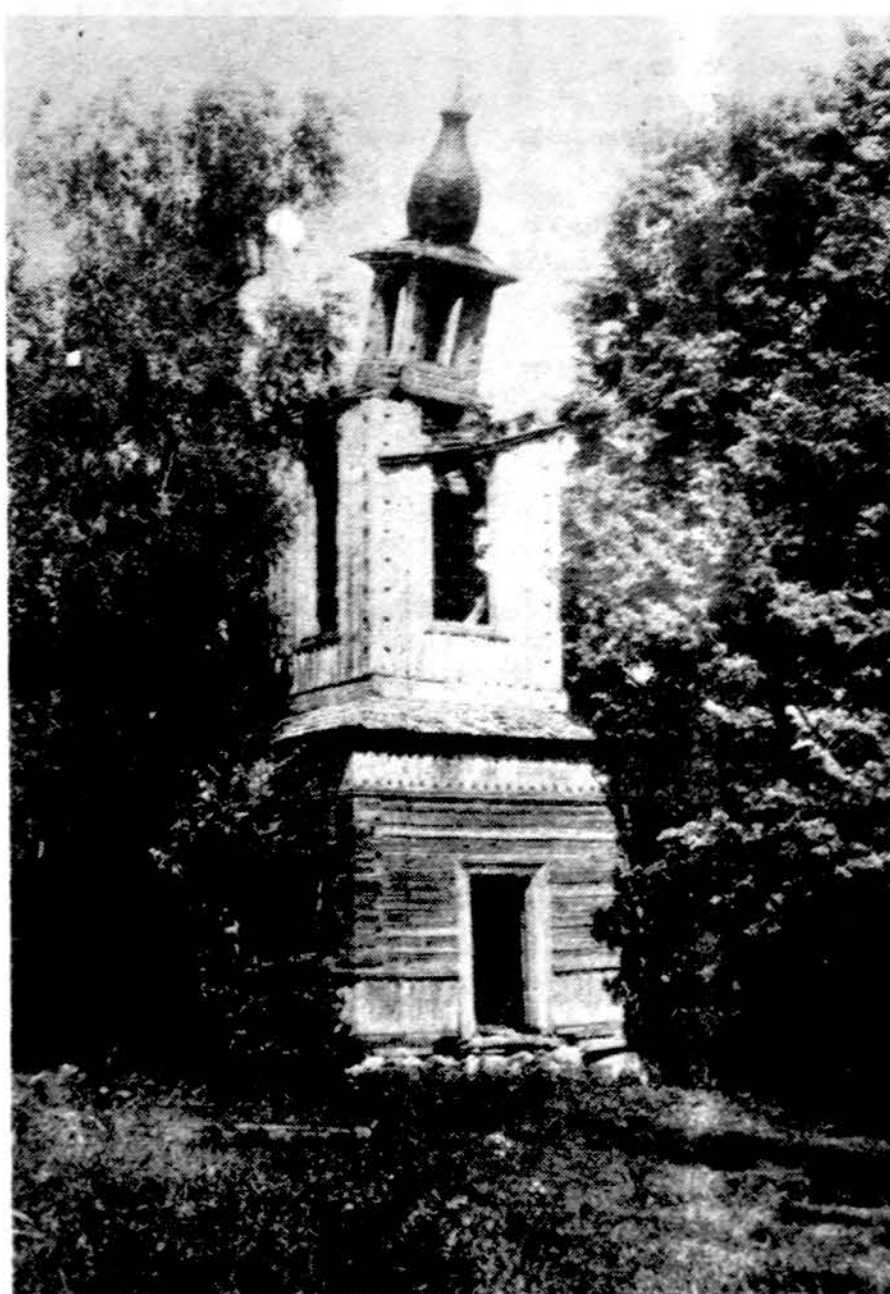
Tuo tarpu religinė Vilniaus krašto istorija, kiek tai akcentuota Vilniui skirtuose tomuose, turi nenatūralia, liguistą santalką su tauta: dėl iš lenkų atneštos sistemos krikščionybės plėtra žeidė lietuvių tautiškumą! Jeigu, kaip rodo istorija, sveturi krikščionybės plėtra gilino neofitų idėjingumą, Lietuvoje pirmieji krikščionybės diegai skelbė karą lietuviybei, nes lietuviybė buvo sutapatinta su naikintinąja pagonybe. Kur, kokioj dar šaly galima rasti duomenų apie klero karą su neofitais ne dėl herezijos nukovojimo, ne dėl tikėjimo dogmų kraipymo, bet dėl aborigenų tautybės naikinimo. Ir štai vienas nutautes klebonas veda „juodažą knygą“, kurioje rašo lietuviškai besimeldžiančius katalikus...

Nesunkiai suprantamas lenkų atkaklumas paversti aborigenus neofitus lenkais, bet visiškai nesuprantamas aborigenų lietuvių polinkis nutausti, tapti *quasi* lenkais ir naikinti savyje savo tautinės kilmės identitetą. Taip buvo sukurta scenarijus auginti vėliau ir lietuvi marksistą.

Šitos tautinės degeneracijos salygų ir „darbo“ metodai atrodo tikras absurdas, nes čia pat, tautinės ištikimybės gilumoje, klestėjo savo tautybės išpažinimas, ir kerojo jis Vilniaus krašte nuo pat pirmos jogailinio krikšto dienos. Nenuostabu, kad atidūs redaktoriai matė tą anomaliją, kentėjo dėl jos ir jai sifruoti skyrė visą šeštadalį knygų.

Bronius Kviklys prieina prie to neatmezgamo mūsų istorijoje Gordijaus mazgo ir skiria tai savanoriško nusitaikinimo mįslei daug apmaudu skambančių puslapių. Sifruodamas mįslę, kodėl lietuvių kapituliavo prieš lenkų religijai-kultūrinę invaziją, Bronius Kviklys suranda dialogo metodą. Atsakymų bei

(Nukelta į 2 psl.)

Graziškių bažnyčios varpinė, atimta iš katalikų, grąžinama. 1984 m. nuotrauka. Iš Broniaus Kviklio Lietuvos bažnyčių naujojo tomo: *Vilniaus arkivyskupija – II dalis*.

Antanas Maceina apie išlaisvinimo teologiją

JUOZAS PRUNSKIS

Antanas Maceina. IŠLAISVINIMO TEOLOGIJĄ. Visuomeninio Bažnyčios išsivystimo pavyzdys. Torontas: „Tėviškes žiburiai“, 1986. Tekstą surinko ir spausdino „Tėviškes žiburiai“ spaustuve. Spausdino Litho-Art spaustuve Toronte. Tiražas — 500 egzempliorių. 119 psl.

Ypatingą įtampą šiandieną pasaulis pergyvena, vykstant žūbtinėms varžyboms tarp dviejų ideologijų: marksistinės socialinės revoliucijos ir taikios pažangos besiekiančios krikščionybės. Atsiranda planuotojų, kurie bando sukurti sintezę iš tų dviejų stipriai besireiškiančių krypčių, sudarydami vadinamos išlaisvinimo teologijos programą, kur bandoma sieti marksistinius socialinius užmojus su krikščionybės ideologine programa.

Problema darosi gyva ir svarbi. Nepaprastai gerai, kad šiuo klausimu prabilo prof. Antanas Maceina, paruošdamas studiją „Išlaisvinimo teologija“.

Antanas Maceina šios krypties sklaidai yra labai gerai pasiruošęs. Jisai yra išėjęs pagrindines teologijos studijas, labai domisi socialinėmis problemomis ir buvo vienas iš pagrindinių socialinės krikščionybės šauklių Lietuvoje. Savo anų laikų įžvalgą jis yra praturtinęs naujųjų įvykių stebėjimu. Vakaruose ir Rytuose ir gausius skaitymu naujausios literatūros šiais klausimais įvairiomis kalbomis.

Šią studiją beruošdamas jis gerai susipažino su išlaisvinimo teologijos pirmtaku J. B. Metz politine teologija, kurios įtaką išlaisvinimo teologijai jis taip apibūdina: „išlaisvinimo teologijos šaknų reikia ieškoti politinėje

Antanas Maceina

Nuotrauka R. Opitz.

teologijoje, gimusioje jau prieš geroką dvidešimtmetį. Politinė vadinasi ši teologija todėl, kad pagrindiniai krikščioniškosios religijos dalykai, kaip nuodėmė, išganymas, meilė, Dievo Karalystė čia svarstomi visuomeninės sąrangos ir visuomeninės istorijos šviesoje: politika kaip žmogiskosios veiklos eismas virsta teologine erdme, ir tik jos aktyvėje krikščioniškosios problemos esti keliamos, sklaidomos bei

sprendžiamos“ (p. 16).

Vertindamas šio posūkiu reikšmę, Maceina kartoja tai išstudijavusio R. Vekemanso žodžius, kad joje galima rasti visko: tiek naudingo, tiek nuodingo...

Šioje studijoje prof. Maceina ypač daug vietos skiria supažindinimui su ta išlaisvinimo teologija, kuri tariasi nešanti socialinį išlaisvinimą, pasiektą tik krikščioniškomis idėjomis. Vienas jos pagrindinių

skelbėjų yra pranciškonas teologas Leonardo Boff. Į jo siūlymus stipriai atsiliepė Tikėjimo kongregacijos prefektas kardinolas Josef Ratzinger, iškėles daugelį klausimų ir pakvietęs Boffą į Vatikaną išsiaiškinti.

Ta išlaisvinimo teologija pasireiškė dar stipriau, kai ji susilaukė paramos iš teologų, susitelkusių aplink tarptautinį teologinį žurnalą *Concilium*. Tai gal dar labiau paskatino minėtą kardinolą Ratzingerį apie šią kryptį (turint galvoje Boffo knygą, iškeliančią aną išlaisvinimo teologijos liniją) tarti: „Knyga išvysto kaip tikslą ne krikščionišką eschatologiją, o tam tikrą Bažnyčiai svetimą utopiją... Bažnyčia turi būti laisva nuo tam tikrų utopinio socializmo, kuris neprivalo būti tapatinamas su Evangelija“.

Taigi prof. Maceina, sklaidydamas išlaisvinimo teologijos kelius, pateikia ir ryškius, kritiškus jos įvertinimus. Maceina susipažinęs su daugeliu jos adonatorių ar skleidėjų, kaip iš dalies Briuselio-Malines arkivyskupas kardinolas Danneels ir kt. Maceina stipriai pasisako prieš Pietų Amerikoje jaučiamą „suevangelintą vargą ir prispaudos kultūrą“, bet drauge ir perspėja, kad neleistina mesti į kraštutinumus, nes dabar „Markso mintys yra kartu ir Boffo mintys visuomeninės sąrangos atžvilgiu“ (p. 44). Maceina įstengia labai taikliai atsakyti į Boffo ir jo bendraminčių kaltinimus Bažnyčiai dėl hierarchijos tariamos kaltės, neva telkiant teologines privilegijas. Maceina rašo: „Ar ši lygiagretė tarp kapitalistų-buržuų ekonomikai socialinėje srityje ir dviasiškių hierarchų religijai bažnytinėje srityje nėra išsivystusi ir net nesamone?“ (p. 147).

Savo šią studiją Maceina patys apibūdina taip: „Išlaisvinimo teologijos šaltinis ir savi-mone, jos objektas ir siekis čia buvo aprašyti beveik ištisai pačių šios teologijos atstovų ir jos šalininkų žodžiais“. Čia Maceina pasireiškia, kaip geras prof. Stasio Šalkauskio mokinys. Šalkauskis priimdavo reikala, net ir diskusijose, garbingai ir teisingai perteikti oponento mintis.

Labai taikliai Maceina atkreipia išlaisvinimo teologijos šalininkų dėmesį: kodėl jie tesidomi tik socialiniu išlaisvinimu Pietų Amerikoje, bet nemato sunkios įvairiops prispaudos marksistų pavertoje Rytų Europoje. Maceina rašo: „...regeti kolonializmą Pietų Amerikoje, o neregėti jo Rytų Europoje yra dvasinės trumparegystės ženklas ir intelektualinis nesąžiningumas“. Maceina teisingai apgailestauja, kad tokio visuotinio „išlaisvinimo teologijoje kaip tik neregėti; net neregėti noro praregėti“ (p. 100).

Maceina taikliai klausia: kodėl išlaisvinimo teologija, išskeldama reikalą geresnio socialinės, ūkinės, kultūrinės ir religinės tikrovės pažinimo, tą pažinimą linksta vykdyti pagal marksistines prielaidas? (p. 103). Išlaisvinimo teologija veda prie savotiško klasių kovos įteisinimo krikščionybėje, ko negali būti.

Visa tai turėdamas minty, Maceina to naujosios teologijos šalininkams primena, kad iš Markso pasiskolinta visuomenės analizė „veda į marksistinę praktiką, pavertiančią Bažnyčią šios praktikos veiksmu. Ši gi praktika, įvykdyta kaip visuomeninė sistema, viena neteisėybę pakeičia kita, kas Rytų Europoje yra išėjė aikštėn visu siaubumu“ (p. 107).

Dabarties tikrovė verčia Maceiną paremti Vatikaną perspėjimą: „Užtat Tikėjimo kongregacija ir kreipia išlaisvinimo teologų dėmesį į tai, kad milijonai mūsų

amžiaus žmonių teisėtai ilgisi atgauti pagrindines laisves, kurias jiems išplėšė totalistinės ir ateistinės valdymo formos, atėjusios valdžion revoliuciniu bei prievartinu keliu. Tai mūsų laikų gėda, kurios nevalia neregėti: ištisos tautos yra laikomos žmogų niekinančioje prispauodoje, skelbiant, esą tai neša laisvę. Tad ir visi tie, kurie — gal net nesąmoningai — virsta tokios prispaudos sąjungininkais, galop išduoda vargšus, nors ir tvirtintų jiems tarnauja“ (XI, 10). Rytų Europa gali tik patvirtinti šiuos žodžius“.

Darydamas galutinę išvadą savo studijos pabaigoje, Maceina išlaisvinimo teologijos klausimu tvirtina: „Visa, ką išlaisvinimo teologija skelbia vargšams išlaisvinti, mes žinome ir be teologijos. Ar tad prasminga yra vadinti teologija, ir tai dar net „nauja teologija“, tai, kas esmėje yra marksistiškai nuspalvinta ir utopiškai apmesta sociologija?“ (p. 116). „Kas išlaisvinimo teologija žavisi, tas žavisi jos sąmone įžvelgti neteisėybę ir atvirai tarti, kad tai neteisėybė. Kas išlaisvinimo teologija neigia, tas neigia pasitikėjimą jos programa kaip grėsme pačiam teisingumui. Iš tikro betgi nereiktų išlaisvinimo teologija nei žavėtis, nei jos neigti, o tik suprasti jos dialektiką kaip vieną iš istorijos apraiškų, kurios išsivystydamos virsta savo pačių priešingybe“ (p. 118).

Gilus filosofinis Maceinos protas padėjo jam su vertingu įžvalgumu objektyviai perteikti išlaisvinimo teologijos sklaidą ir tai bevykdant duoti jos vertinimą. Miela, kad Maceinos kalba vaizdi, turtinga, su išradingu naujų terminų parinkimu (pvz., užuobėga — Antizipation). Turime būti dėkingi Tėviškės žiburiams, kad šią studiją savo skiltyse spausdino ir atskirai leidiniu skaitančiai publikai perteikė.

matomai aprašyme ir gamtiniai reimai, kuriuose įsodintas religinis pastatas.

Vilniaus arkivyskupija, viena plačiausių savo teritorija Lietuvos žemės, ribojasi su Latvija, Gudija ir Lenkija. Aprašo struktūros patogumui Bronius Kviklys suskirstė Vilniaus arkivyskupiją į dvi dalis: vakarinę ir rytinę. Galbūt dėl tos geografinės padėties ir nuta-
tinimas buvo skirtingas — vakarinę arkivyskupijos dalį gairino lenkinimo vėjai, o rytinę arkivyskupijos dalį aizė gudis gairino. Visur virė lemtinga lietuvių kova dėl galimybių išlikti sau žmogumi. Tai ir knygos idėjinis leitmotyvas.

Lakus pasakojimo stilius vinguriuoja kaip smarkus upelis, gaivindamas dėmesį savo spektru kibirkštims. Tai yra mozaika, kuria skaitytojas praprato žavėtis Broniaus Kviklio įnašuose periodikoje — be akademizmo sausras ir be flirto su stilizacija. Tad kova dėl tautybės po bažnytinėmis vėliavomis yra pagrindinė šio erdvaus folianto tonacija. Buitiškai: tai yra situacijos, kurios laukė laukia įžangos ir mūsų Parnasą, į sceną, į prozą.

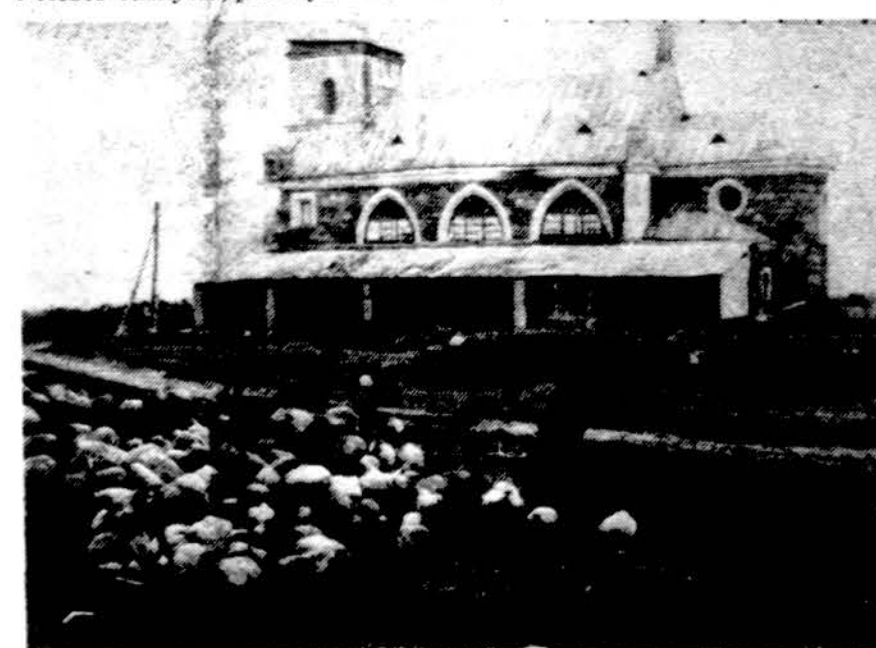
Man teko rašyti platėlesniū anotacijų kiekvienai „Lietuvos bažnyčių“ serijos knygai. Serijos struktūroje beveik nėra žymesnių pakeitimų. Medžiagos radimas diktuoja medžiagos dispoziciją. Tai natūrali problema normalių sąlygų darbui. Ką bekalbėti apie Lietuvos matymą iš tolo...

„Lietuvos bažnyčių“ serija yra tyrinėtojo laimėjimas ir gabaus informatoriaus nuopelnas.

Bronius Kviklys. Lietuvos bažnyčios. V. tomas. Vilniaus arkivyskupija. II dalis. Vilniaus provincijos bažnyčios. Architektūriniai tekstai: Jurgio Gimbuto. Dailininkas ir techninis redaktorius — Petras Aleksa. Chicago: Amerikos lietuvių bibliotekos leidykla, 1986. Spausdino Mikolo Morkūno spaustuve. Tiražas — 1500 egzempliorių.

Pelešos bažnyčią, pastatytą vietos lietuvių 1935 metais.

Ta pati Pelešos bažnyčia, okupuota išnikinta ir paversta sandėliu. 1984 m. nuotrauka. Abi nuotraukos iš Broniaus Kviklio Lietuvos bažnyčių naujojo tomo: Vilniaus arkivyskupija — II dalis.

Vilniaus arkivyskupijos provincija

(Atkelta iš 1 psl.)

nuomonių išsamybė galbūt tal-kins tolimes kartos palikuonims, suprasti nubėgusių metų pasy-vus ir aktyvus?

Lietuvos prezidentas Antanas Smetona, gabusis publicistas, patatomas į dialogo poziciją su Lenkijos vadu maršalu Juozapu Pilsudskiu, su nutautusiu lietuviu. Tame inscenizuotame dialoge reiškia lietuviams pra-gaištinga credo carinių rusifikatorių apleistą posta veikiai perėmęs lenkintojas arkivys-kupas R. Jalbzykovskis. Į istori-nės mįslės išsivystymą šiame tome įžengia tuzinas geriausių lietuviškų ir lenkiškų smegenų... Ir kas beiššifruos mįslę: kodėl pio-

neriai lenkai krikščionijai neprarado lenkystės, nesulietuvėjo lietuvių maseje?

Knygos įvadas ir pirmoji kny-gos dalis suveda skaitytoja skau-džion akistaton su istoriniais faktais, kurie suformavo idėjin-gumui tokią imlią Vilniaus krašto visuomenę.

Gal vien tik tai naujas konkord-datas, 1926 metų konkordato „Li-tuanorum gente“ modifikacija, sudarytų palankesnes sąlygas pasukti gyvenimo srovę į tin-kamą lietuvių vagą? Vien oku-pantui valdant teritoriją, nėra sąlygų sėsti prie bendro derybų stalo naujam konkordatui gvildinti ir nustatyti gyvybiškos Vilniaus arkivyskupijos ribas. Čia jautriai suskamba autoriaus susirūpinimas „Lituania futura“

likimu, pagrįstas „Lituania prop-ria“ esme (Antano Smetonos nuomone).

Bronius Kviklys nelieka neut-raliu istorijos filmuotoju. Jis čia modernaus lietuviškumo atsto-vas, liedsdamas tematiką, kuri kaista nūdienėje mūsų ir lenku periodikoje.

Bronius Kviklys netiesiogiai nurodo, kad nesą palankių sąlygų pagrindinėms problemoms spres-ti. Bažnyčia faktiškai priklauso ateistinei valstybei. „Lietuvos bažnyčių“ serija savo puslapiuo-se prokuroriškai rodo ne vien tiksliai religinių pastatų desekra-ciją, bet ir pačios religijos desekraciją. Tuo knyga apeliuoja į paskirus „sukalbamus“ indi-vidus, ragindama skubomis nekapituluoti, nepasitikėti tariamais režiminiais atlydžiais, nes „atlydžiuose“ slypi antikinės situacijos pakartojimas: *timeo Danaeos et dona ferentes*.

Įbrides į Vilniaus arkivyskupi-jos specifikos podirvį, Bronius Kviklys pagavo nūdienos pulsą, pripildė knygą dabarties aktyvu-mu, susiūsiu su dabartinėmis situacijomis, davė duomenų ateities sociologams ir kartu iškelė aikštėn savanorių individų susi-svietinimą, tarytum sekant senąją susilenkinimo epidemiją.

Šalia perspektyvinio atidaus įsitiūrėjimo į visuomenišką Vil-niaus krašto specifika, serijos tomas žeri aprašomaisiais šedev-rais šedevriukais. Dr. Jurgis Gimbutas paršė architektū-rinius komentarus. Detalės formuoja kontūrus ir visuotinu-ma. Detalizacija, kaip bangos ketera, iškelia smulkučio objekto savitą grožį ir to grožio prasmę. Tai teikia galimybių nepraeiti nuošalėmis, bet sustoti ir medituojančiai pasigrožėti.

Kas, pavyzdžiui, ką girdėjo apie Kabelių bažnytkaimį? Gal tik tai, kad iš Kabelių kiles kunigas Jo-nas Svirnelis iškeliavo misininku apaštalaui į platųjį pasaulį, dir-

Žerėlynų kaimo kryžiai Marcinonių parapijoje. 1983 m. nuotrauka. Iš Broniaus Kviklio Lietuvos bažnyčių naujojo tomo: Vilniaus arkivyskupija — II dalis.

Kova su Dievu Senajame Testamente, Odisejoje ir lietuvių tautoje

(Atkelta iš 1 psl.)

kartais čia yra vadinamas Prote-jumi, bet dažniausiai jis yra vadi-namas Senuoju. Prancūziškame Odisejos vertime, Jono Berard'o, Senasis yra rašomas didžiąja raide. Senuoju tautų tradicijose dažnai yra vadinama pirmapra-dis Dievas, kuris yra ankstyves-nis už visus vardinus dievų per-sonažus. Ir būdas, kaip Senasis pasikeičia į įvairias formas, kovodamas su Menelajumi, iš tikro yra beveik religijų istorija. Nes, kaip žinome, Dievas įvai-riose kultūrose buvo suvokiamas ar kaip koks nors žvėris, ar me-dis, ar upė, ar ugnis. Dėl to į šį Senąjį yra pagrindo žiūrėti kaip į tą patį personažą, su kuriuo kovojo Jokūbas.

Ką mes iš šių dviejų žmonių kovos su Dievu galime išskaityti? Visų pirma verta pastebėti, kad dviejose skirtingose kultūrose: se-mitų ir helenų buvo suvoktas žmogaus santykis su Dievu kovos formoje. Taigi kova su Dievu yra vienas iš būdų pradėti žmogui santykius su Dievu. Netruksta didelių religininkų, kurie savo santykius su Dievu pradėjo nuo kovos su juo. Taip štai Saulius — Paulius yra klasiškas pavyzdys. Tą kovos santykį galima pastebėti ir tautų santykiuose su Dievu. Lietuvių tauta savo santykį su krikščionyste taip pat pradėjo kova, užtrukusia keletą šimtme-čių. Šiandien lietuvių tauta oku-puotoje Lietuvoje yra energinga kovotoja už Dievą su tais, kurie yra kovos santykių su Dievu.

Tiek Jokūbo — Izraelio epizode, tiek Menelajaus kova su Dievu baigiasi taikiu ir jiems palaimin-gu santykiu. Jokūbas iš savo slaptingo oponento gauna palai-minimą, o Menelajus pereina į taikų pokalbį su savo oponentu, kai anas įgyja žmogišką išvaizdą, ir jis sužino apie savo būsimą laimingą grįžimą tėvynėn. Ir Jo-kūbas, labai netikras būdamas, grįžo tėvynėn, kur jis buvo nu-skriaudęs savo brolių Ezavą, vietoj jo išgaudamas iš tėvo palaimin-mą. Visa Homero Odiseja taip pat yra ieškojimas kelio atgal tėvynėn.

Kyla klausimas, kodėl žmogui reikia išsikvoti savo santykį su Dievu. Atsakymas į tai galėtų būti tas, kad Dievas laukia iš žmogaus tam tikro aktyvumo. Jis nenori su žmogumi veikti automatišku būdu, taip kaip jis reiškiiasi visai medžiaginei kūrinijai. Daug kam atrodo nesu-prantama, kodėl Dievas žmogui yra taip sunkiai pažįstamas; kodėl jis negalėtų būti taip pa-prastai pažįstamas, kaip dukart du — keturi?

Kaip tik šie kovos su Dievu epi-zodai padeda mums suprasti mūsų santykio su Dievu pobūdį. Dievas nori mūsų iniciatyvos. Tiesa, žmogus turi žinoti, kada sustoti kovojus su Dievu. Čia galbūt turi prasmės nimfos pata-rimas Menelajui „sustoti kovojus, kai Senasis prašneks žmogaus balsu“.

Jokūbo kova baigiasi pozityviu jo bendravimu su Dievu. Ši jo ko-va yra greičiau simbolinė išraiš-ka jo didelio aktyvumo Dievo at-žvilgiu, nes jis, savo iniciatyva, aplenkdamas brolių, net apgaulin-gų būdu išgavo iš tėvo pagrindinį monoteistinėi kultūrai atstovavi-mo uždavinį.

O Menelajaus kova su Dievu atidengia mums kitą religijų is-torijos pusę. Jei Izraelis pasida-ė monoteistinės Dievo sampratos atstovu žmonijoje, tai Protėjas, savo persirengėjimais kovoje su Menelajumi, atstovauja tai didelei daliai žmonijos religijų istorijos, kur dievybė buvo sutalpinama viename ar kitame žvėryje, ar vandenyje, ar ugnyje.

V. Bgd.

Kad balsas neliktų tik tyruose

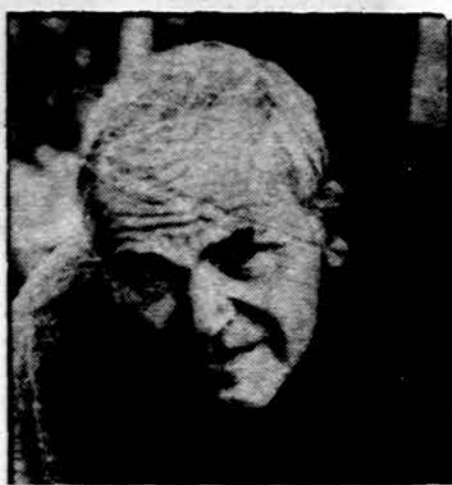
RŪTA KLEVA
VIDŽIŪNIENĖ

Po praėjusio pasaulinio karo, kuris vėl griežtai padalijo pasaulį į laisvuosius ir vergus, vartojant tą pačią primityvią stipriję ir beginklio sampratą, ir kuriame okupacija svetimo krašto vėl tapo pateisinamu ir nediskutuojamu faktu, Amerikos vis dar vašinga žemė patvino pabėgėliais. Nežiūrint to, kad šie imigrantai atsirado šiame krašte ne geresnės duonos, o laisvės siekdami, iš jų buvo laukiama prisitaikyti prie čia buvusių gyvenimo būdo, priimti naują galvoseną ir tautybę, supanašėti su vietos žmonėmis.

Naujoji banga betgi atnešė į šį kraštą ir galvojančią, virš banalių ir savo asmenį už viską aukščiau keliančios masės filosofų, poetų ir rašytojų grupę. Naudinga pažinti tų asmenų galvoseną, kadangi jų įtaka į šio krašto gyvenimą neabejotinai išsireizgavo naujomis ir virš kasdienybės iškilusiomis mintimis.

Viena tokį mąstytoją, šalia Solženicino, į šį naują pasaulį persodino pavergti čekų tauta. Tai Milan Kundera, tapęs bene itakingiausiu iš Vakarų pasaulyje išgarsėjusių rašytojų. Todėl verta turėti jį mums su jais susipažinti, turint galvoje, kad jo knygos jau yra išverstos į 36 kalbas. Kritikai sako, kad jo knygų minčių gilumas, pagrįstas filosofiniais samprotavimais apie šios dienos žmogaus likimą, jam einant per beveik groteskiškas situacijas, šį rašytoją iškelia virš kitų populiariai pripažintų ir mėgstamų kolegų.

Gal pirmiausia keletas biografinių duomenų. Milan Kundera gimė Brno, Čekoslovakijoje, 1929 metais. Kai sovietų invazijos vada uždraudė jo pirmąsias knygas, rašytojas su žmona atsikėlė Paryžiuje, kur ir dabar tebegyvena savo pasirinktą vieną gyvenimą, rašydamas be galo atviras knygas apie dabartinį valdovų šurkštų elgesį pavergtuose kraštuose, sistemingai ir brutaliai naikinant Europos kultūrą, siekiant visiškai išnaikinti tautinio priklausomumo jausmą ir supratimą. Nors totalitarizmas, jo žodžiais, kelia jame pasibaisėjimą, jo persikėlė į demokratinių vakarietių pasaulį visgi esąs didelis nusivylimas, žiūrint iš intelektualinio taško, nes kraštai, kurie davė tokius rašytojus, kaip Zweiga, Freudą, Kafką ir kitus, dabartį jam pasirodė išleję ir išsišėję. Nors daug rašoma ir išleidžiama knygų, jo nuomone, Va-

Milan Kundera

karai darosi intelektualine dykuma, kritės kultūrinio gyvenimo lygis, prie tam ir idėjų einama tik paviršutiniškai. Apie prancūzų literatūrą jis išsireizgia irgi labai skeptiškai; paskutiniu geru rašytoju laikydamas Sartre'ą, jis tuo pat metu galvoja, kad Sartre'as, ironiškai tariant, labai padėjo laidoti prancūzų kultūrinį gyvenimą. Amerikos horizonte irgi mato daug vulgariumo, susirūpinimo tik savo išore, televizijos nusikreipimą į reklaminių produktų pardavimą, „muilo operas“. Šitas procesas žemina žmogų, užgniaužia dvasines ir humanitarines vertybes, o literatūra „soka gudrų žodžių šokį“. Ar čia kalta komunizmas, naciai ir Vakarų abejingumas? O gal tai dėl to, kad žmogus nutarė vaidinti Dievą, — čia pat Kundera pacituoja Paskalį, kad „žmogus nėra nei Dievas, nei gyvulys, bet kai pradeda jaustis Dievu, pasidaro gyvuliu“.

Kundera skaudžiai užsimeina ir Rytų Europos rašytojų ignoravimą Vakaruose, siekiant tik išiteikti leidėjams, o Rytų Europos rašytojai aptariami tik specialiuose „kultūrinio ghetto“ leidiniuose.

Didysis Kunderą kankinantis klausimas esąs Rytų apkasuose esančio rašytojo skausmingas apsisprendimas: ar rašytojas turėtų veržtis į laisvę, ar likti krašte ir dalytis sunkia dalia su savo tauta? O gal priešpaula augina kūrėjo galias? Ar Pasternakas ir Solženicinas neradė geriau po rusų priešpaula? Pats Kundera pasiryžęs nebeįžinti namo, bet norėtų išsiskirti kur nors toli į kalnų ir likti su savo čekiška prigimtimi savo labai privačioje egzistencijoje.

Kunderos veikalai susilaukė visų suotinio pripažinimo ir buvo apdovanoti garsiomis premijomis: Prix Medicis 1974 ir 1976 metais, Premio Mondello 1976 metais ir kitom. Vėliausios dvi jo knygos yra gausiai aptariamoms įvairių tautų spaudoje, tai *Juoko ir užsimiršimo knyga* bei *Nepakeliamas*

būsenos lengvumas, visur pažymint jo raštuose drauge einančius ir humorą, ir desperaciją. Jis tik skundžiasi vertimais: „vertėjai dažnai nelabai net gilina, ką aš norėjau savo knygoje pasakyti, o dažniausiai tik rūpinasi įtikti leidėjui ir laiku pristatyti knygą“. Pastaruoju laiku tačiau vis dažniau girdėti užuominų, kad Kundera esąs kandidatas Nobelio premijai. Šio vienumą mėgstancio autoriaus knygos kaip aukso gija vis bėga rūpestis, ar kūrybinumas pajėgs išsilaikyti tiek sovietų spaudoje, tiek užglušinamas vakarietių paviršutiniškumo. Tik laikas duos į tai atsakymą, sako Milan Kundera.

ROKAS ZUBOVAS —
PIANISTŲ KONKURSO
LAIMĖTOJAS

Vilniuje, Filharmonijos rūmuose įvykusiame Šeštajame tarptautiniame M. K. Čiurlionio vardo pianistų konkurse pirmąją vietą laimėjo jaunas lietuvis pianistas Rokas Zubovas, M. K. Čiurlionio provaikaitis. Rokas yra Mikalojaus Konstantino Čiurlionio ir Sofijos Kymantaitės-Čiurlionienės dukters Danutės Zubovienės vaikaitis. Jo tėvas architektas Kastytis Zubovas, vienas iš trijų Danutės ir Vladimiro Zubovų vaikų, žuvo Himalajuose alpinistų ekspedicijos metu. Viena Himalajų kalnų viršūnė pavadinta M. K. Čiurlionio vardu.

Sieminiame jaunųjų pianistų konkurse dalyvavo daugiau kaip 30 pianistų, atstovavusių Gudijai, Estijai, Latvijai, Moldavijai ir Lietuvai. Sudaryta mokslinė teorinė konferencija fortepijoninės muzikos kūrinių interpretavimo, mokymo proceso tobulinimo ir kitais klausimais.

NAUJI LEIDINIAI

• **MŪSŲ VYTIŠ** nr. 2 (1986). Leidžia Akademijos skautų sąjūdis. Išėmė keturis kartus per metus. Šį numerį redagavo Jonas Dainauskas. Administracija: Rita ir Rimantas Penčylas, 12617 S. 73rd Court, Palos Heights, IL 60453. Prenumerata — 7 dol., studentams — 4 dol., atskiro numerio kaina — 2 dol.

Numeris skirtas Jono Dainausko straipsniui „Lietuvos bei lietuvių krikštas ir 1387 metai“. Čia savotiška staigmena mūsų periodikoje, nes, pvz., ne vienas puslapis yra ištisai lotynų kalba. Tam, aišku, yra priežastis, nes cituojami originalūs šaltiniai, kurie vėliau vertiami į lietuvių kalbą ir komentuojami. Ilgėliau sustojama prie Jono Dligošo teikiamų žinių patikimumo. Šis *Mūsų vytiš* numeris tampa gana dramatišku įnašu į Lietuvos krikšto suaktyvų diskusiją.

• **LITUANUS** vol. 32 no. 4 (Winter 1986). Lithuanian Quarterly Journal of Arts and Sciences. Redakcija: Antanas V. Dundzila, Antanas Klimas, Jonas Zdanys. Administracija: Jonas Kučėnas, 6621 South Troy Street,

Lietuviai radiologai per prof. dr. Eugenijaus Gedgaudo (studentę), Eugenijus Gedgaudas ir Kazys Ambrozaitis. Nuotrauka Marijos Ambrozaitienės

Mokslininkas
dr. Eugenijus Gedgaudas

Eugenijus Gedgaudas, M.D., radiologijos profesorius Minnesotos universitete ir universiteto ligoninių radiologijos direktorius, šių metų pradžioje atsistatydino iš direktoriaus pareigų, kurias ėjo 17 metų. Radiologijai vadovavo dar keliose ligoninėse St. Paul-Minneapolis, afilijuotose su universitetu.

Dr. Eugenijus Gedgaudas medicinos studijas baigė 1948 metais Muenchene ir 1949 metais atvyko į Winnipegą, Kanadą, kur išgijo radiologijos specialybę. Nuo 1958 m. pradėjo profesoriauti Manitobos universitete. 1963 m. buvo pakviestas į Minnesotos universitetą ir nuo 1969 m. paskirtas radiologijos direktorium universiteto ligoninėje. Šalia direktoriaus pareigų tuo pačiu metu kurti teisinis būdavo universiteto senato narys, vadovavo profesinėms organizacijoms. Pažymėtina, kad prieš porą metų buvo išrinktas American Roentgen Society pirmininku. Tai gausi ir viena iš labiausiai respektuojamų profesinių organizacijų tarptautiniu mastu. Jo inauguracija įvyko Bostone.

Dr. Gedgaudas pagarsėjo Chicago, Illinois 60629. Metinė prenumerata bibliotekoms ir institucijoms — 15 dol., kitiems — 10 dol. Šį numerį redagavo Antanas V. Dundzila. Numeris skiriamas medžiagai, nušviečiančiai Lietuvos likimą ir patirtį per dvi okupacijas: nacių Vokietijos nuo 1941 iki 1944 metų ir Sovietų Sąjungos nuo 1944 iki dabar. Tai sudaro foną tolimam numerio akcentui — demokratijos galimybes Rytų ir Vidurio Europoje klausimui. Pagrindiniai straipsniai: Metislovo Mackevičiaus „Lithuanian Resistance to German Mobilization Attempts, 1941-1944“, Kestutis K. Girmas „Soviet Terror in Lithuania during the Post-War Years“.

Viktoro A. Nako „Is Democracy in Decline?“ (pastarojo išėjimas taškas yra prancūzų filosofo ir žurnalisto Jean-François Revel knyga *How Democracies Perish*, sudaranti autoriui progą svarstyti Pabaltijo ateities perspektyvas). Du atskiri skyriai pateikia paremiąją dokumentaciją: ištraukos iš Lietuvos antinacinio pogrindžio spaudos ir ištraukos iš antrosios sovietinės okupacijos Lietuvos pogrindžio spaudos. Skyrius „Lithuanian Data Bank“ pateikia žmogaus teisių pažeidimo Sovietų Sąjungoje pavyzdžius. Tikslus buvo redaktoriaus sumanymas numerio pradžioje įdėti lietuvių svarbiųjų istorinių datų ir įvykių sąrašą

Savo radiologijos skyriuje turėjo iki 70 radiologijos rezidentų ir daugiau kaip 30 asistentų. Jo skyriuje buvo išvystyta širdies angiografija. Dažnai buvo kviečiamas paskaitoms Amerikoje, Europoje ir kitur. Dr. Gedgaudas paskelbė daugiau kaip 70 mokslinių straipsnių ir darbų. Naujausioji mokslinė knyga pasirodė 1985 metais, pavadinta „Kardiovaskulinė radiologija“.

Dr. Gedgaudas, būdamas patioje savo profesijos viršūnėje, atsisakė direktoriaus pareigų ir pasidavė viena universiteto biblioteka su šalia jos esančiu „Learning Center“.

Dr. Gedgaudas yra tipingas pokario lietuvis akademikas, patekęs į amerikietiška aplinką ir jauges į šio krašto kultūrą. Minneapolyje ir plačiose jo apylinkėse lietuvių beveik nėra. Dr. Gedgaudas net paskaitų metų pažymi savo lietuvišką kilmę ir dažnai ją nors primena apie Lietuvą. Tuo būdu suranda naujų draugų Lietuvai ten, kur kiti negali prieiti.

Kazys Ambrozaitis

radiologų pasitobulinimo kursais, į kuriuos kas metai suvažiuoja apie 600 radiologų. Jis vizituoja ir tikrindavo JAV ir Europos radiologijos rezidentūrų programas. Šių metų rugsėjo mėnesį įvyko paskutiniai dr. Gedgaudo suorganizuoti kursai radiologams, į kuriuos atvyko skaityti paskaitas 23 radiologijos profesoriai iš JAV ir Europos universitetų ir tuo pačiu pagerbti ir atsisveikinti su dr. Gedgaudu. Viename universiteto suruoštame pagerbime dalyvavo apie 700 kvietusių asmenų, ten universiteto vardu buvo įteiktas Dr. Gedgaudui žymus. Universiteto vadovai pranešė, kad prof. dr. Eugenijus Gedgaudas vardu bus pavadinta viena universiteto biblioteka su šalia jos esančiu „Learning Center“.

Dr. Gedgaudas yra tipingas pokario lietuvis akademikas, patekęs į amerikietiška aplinką ir jauges į šio krašto kultūrą. Minneapolyje ir plačiose jo apylinkėse lietuvių beveik nėra. Dr. Gedgaudas net paskaitų metų pažymi savo lietuvišką kilmę ir dažnai ją nors primena apie Lietuvą. Tuo būdu suranda naujų draugų Lietuvai ten, kur kiti negali prieiti.

Kazys Ambrozaitis

Chicago's teatruose

Šekspyro „Vidurvasario nakties sapnas“

Chicagoje veikia profesionalų teatrų grupė, kuri specializuojasi Šekspyro veikalų statymu. Jos vardas Chicago Shakespeare Company. Ankščiau ji buvo įsikūrusi 1608 North Wells, kur net turėdavo Šekspyro dramų maratonus, kada karta per metus visą para vieną po kitos duodavo to nuostabaus autoriaus dramų. Dabar tas patalpas perėmė gretimai veikias Second City teatras ir Šekspyro vaidinimai savo pastatymams ieško vis kitos vietos.

Ši rudenį jie Bailiwick teatro patalpose, 3212 North Broadway, pastatė Šekspyro dramą „A Midsummer Night's Dream“, kurią Šekspyras buvo sukūręs 1595-1596 metais. Drama žiūrovus nukelia į Atėnų, i Tezejo rūmus, kur pats valdovas, kur amazonių karalienė, kur kryžiuojasi Demetrius, Lisandro ir Hermijios meilė. Kur Elena meilės pagautą laksto paskui Demetriją.

Veiksmas nukeliamas ir į miškus, kur laksto fejės, maišosi liūtas. Taigi — dramoje gausu senovės ir mitologijos, tačiau šiame pastatyme ji daugiau sudabartinata, kad labiau pagautų dabarties žiūrovą. Ir tikrai, amerikiečių publika seka su dėsmeis ir nusikvatojimais. Pastatyme naudojamas originalus tekstas, kuris žiūrovui kiek pasunkina sekimą.

Aktoriai gerai pasiruošę, daugelis išsėję dramos studijas Webster, Illinois, Cornell aukštojo mokyklose. Pastatymo režisierius Myron Freedman, dar jaunas žmogus, studijas baigęs Nevados universitete, Reno mieste.

Aktoriaus košmaras

Toji pati Šekspyro teatro grupė po kai kurių savo „A Midsummer Night's Dream“ spektaklių davė dar priedą — Christopher Durang „Actor's Nightmare“. Tai smagi, kiek šaržuota komedija, vaizduojanti naujai atėjusio aktorius įtraukimą į vaidinimą, kuriame košmariskai pakartojamos kai kurios scenos iš Hamleto, iš „Man for All Seasons“ ir dar kai kas. Vaidina tie patys Šekspyro grupės aktoriai, vaidinimas vyksta sklandžiai. Žiūrovams, kurie pažįsta trejetą į šią komediją įjungtų draminių veikalų iškarų, pastatymas darosi idomus, sukelia linksma nuotaka. Visa komedija teusis tiesa tik tris ketvirtis valandos, į ją įvelta kiek romantikos, praėina gana sklandžiai.

Juoz. Pr.

1986 METŲ LB
LITERATŪROS PREMIJA

JAV Lietuvių Bendruomenės Krašto valdybos, Kultūros tarybų pasiūlius, 1986 metais įsteigtoji 3000 dolerių Lietuvių Bendruomenės literatūros premija 1986 metais skiriama už lietuvių išsivystę grožinę kūrybą, išleistą 1985 ir 1986 metais, arba už bet kada parašytus rankraščius. Tebegalioja kitais metais skelbtos taisyklės.

Pirma. Premija skiriama, atsižvelgiant tik į svarstomojo kūrinio meninę vertę. Jei nebūtų gauta pirmąjio lygio veikalo, vertinimo komisija pasiūlys Kultūros tarybai tris išsivystę rašytojų veikalus, išleistus po 1980 metų pradžios, vertus Lietuvių Bendruomenės literatūros premijos ir niekieno stambesnę premiją nepremijuotus. Vienam iš jų Kultūros taryba, susitarusi su vertinimo komisija, skirtą 1986 metų premijai.

Antra. Premijai veikalus atsiųsti paskutinė data — 1986 m. gruodžio 31 diena.

Trečia. Premijai veikalus siunčiami vertinimo komisijos adresu: Aušra Liulevičienė, 7430 South Maplewood Avenue, Chicago, Illinois 60629, tel. (312) 434-9120.

Ketvirta. Rankraščių pakanka atsiųsti po vieną nuorašą, jei po daugiau — palengvintu komisijai darbu. Jie bus garsinami. Knygų atsiunčiama po penkis.

Penkta. Prie siuntos pridedama autoriaus tikroji pavardė, adresas ir telefono numeris. Vertinimo komisija sudaro: Kazys Bradūnas, Aušra Liulevičienė, Nijolė Martinaitytė, dr. Alfonsas Šešplaukis, Tyrnolis ir dr. Bronius Vaskelis.

JAV LB Kultūros taryba

švietimo ir auklėjimo, jaunimo organizacijų ir sporto skyriai. Bronius Nainys raso žvalgų reportažą iš JAV LB XI Tarybos antrosios sesijos.

LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOS XXXVII TOMO PASTEBĖTŲJU
KLADŲ ATITAIKYMAS:

Psl. Skiltis Eilutė	Išspausdinta	Turi būti:
6 I	5 iš a.	Domas
25 II	6 iš a.	Lietuvių
54 I	24 iš a.	mėnulio
74 II	16 iš v.	valdyba
101 I	15 iš v.	v-bos
158 I	15 iš v.	1989
158 II	27 iš a.	lonų
160 I	25 iš v.	1924
216 II	3 iš a.	radioaktyviam
264 II	16 iš v.	Jurgis
296 I	19 iš a.	Sraizys
309 I	1 iš v.	—
339 I	29 iš a.	dr. P. Reklaitis
344 I	19 iš v.	K. Imenas
414 I	28 iš a.	1970
418 I	18 iš v.	Nabokov
448 I	8 iš v.	11.000
449 II	13-15 iš v.	Pagyrė...
486 I	2 iš a.	vedėjas
493 I	29 iš v.	Mirė
494 I	6 iš v.	1983 išrinktas...
497 I	30 iš v.	Nordost-Archiv 5
547 I	16 iš v.	Šulpa
577 II	15 iš a.	Lietuvoje
606 II	25 iš v.	1941
622 II	4 iš v.	II

Galima iškirpti ir įdėti į LE 37-jį tomą.

Lietuvių Enciklopedijos redakcija

Vilja Tarabildienė

Vilniaus gatvė su Katedra žiema. Akvarelė, 1986

Domicelės, Petro, Arūno, Vijos ir Rimto Tarabildų paroda šį savaitę, gruodžio mėn. 20-21 d., dar vyksta Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.